هەزەروولا

نووسینی
نۆدار دەمبادزی

وەرگێری لە ئینگلیزیەوە
انور قرەداغی/ بەغدا

لە بیرم دێ چواردە ساڵ بووم کە بۆ یەکەم جار لە گەڵ درەختێکا دووام ، تەمەنی درەختەکە هەروەکو تەمەنی نەنکم لە شەست ساڵ تێپەڕی کردبوو . دارسێوێك‌بوو ناونرابوو – هەزەروولا .

هەموو زستانیك نەنکم سێوەکانی - هەزەروولا–ی بۆ ئەهێناین بۆ –تەبلیزی– بە یەکەم شەمەندەفەری بەیانیان ئەگەیشتە شارو ڕاستەوخۆ ئەهات بۆ ماڵی ئێمە ، ڕوومەتەکانی ئاڵ ئەچوونەوەو بە زەردەخەنەیەکەوە باوەشی پێدا ئەکردمو توونلہ ئەینام بە سنگیەوە کە بۆنی لادێی تەواوی لێ دەهاتو سێویکی ساردی بە قەدەر مەچەکێکی گەورەی ئەهاویشتە سەر جیگاکەمو ئەی ووت :

– (ئەوە بۆ تۆ – نینە[1]– دیاری –هەزەروولا– کەمانە) هەرچەندە نەنکم خۆی دەموچاوی چرچو لۆچ بووبوو بەلاّم لە خواردنی سێوی ئەو خۆشتر نەبوو بەیانیان بە سکی بەتاڵ .

- (دەی گیانەکەم بیخۆ یاخوا هەرچی غەمێك هەیە لە گەڵما بێتە قەبرەکەمەوە) . بەڕاستی سێوەکانی بەتام‌بوون .

لە دەست پی‌کردنی جەنگی جیهاندا شارم بەجێ هێشتوو چووم بژیم لای نەنکم . ئیتر لە وێ بە تەواوی –هەزەروولا–م ناسی . دارە سێوەکە بەرز بووبووەوە لای تەنیشت ژێرخانەکەی دەرەوەو هەرچەندە کرم‌دابوویە هەندێ شوێنی ووشك بووبووەوە بەلاّم هێشتا دارێکی بۆنخۆشی بەهێزی جوان‌و شاناز بەخۆبوو لقەکانی چەندەها ئەسکوی‌و دۆلکەو قۆری گەورەو بچوکیان پیا هەڵواسرابوون . بەلاّم بە داخەوە لە نەنکم بیست کەوا وەکو جاران گەش نەئەبوەوەو بەری نە ئەگرت .

بەیانیەك لە دەست پێکردنی بەهاری ١٩٤٢دا نەنکم زۆر زوو هەڵی ساندم . کە بی‌نیم تەورێکی سافی بە دەستەوەبوو ئەتووت گوێزانە ئەوەندە تیژبوو .

– (نەنە ئەوە چییە ئەتەوێ من بکوژیت ؟) خۆم لە ژێر لێفەکەدا شاردەوەو بە گاڵتەوە خۆم ترساند .

– (بەس خۆت گێل بکە) بە توورەییەکەوە هاواری کرد بە سەرما (هەڵسە پێش ئەوەی بە گوێکانت ڕاتکێشم . هەڵسە بۆ دەرەوە بۆ ئیش) .

– (چ چەشنە ئیشێك هەیە بەم بەیانیە زووە ؟ چییت بە دەستەوەبە نەنە ؟)

(ئیشەکە باڵی پیاوی ئەوێت‌و منیش هیچم تیا بە سەر نەماوە) بە مۆنیەکەوە ووتی .

– (نە نە کوشتنی کێت بە دەستەوەیە . هی –هێتلەر یان ی‌پرسراوی کێڵگەکەمان ؟)

– (گوێ بگرە کەرە چکولە . واز لە گاڵتە بهێنەو بە قسەم بکە) .

– (باشە نە نە وا هەڵئەستم بەلاّم پێم بڵی چییە مەسەلەکە ؟) ئەمەم ووت‌و جلەکانم لەبەرکرد .

– خۆت لێ گێل کردوە هەروەکو نەزانییت - هەزەروولایە – ئەو بێ‌فەرە لەوە ناچیت هیچ حەیاو شەرمێکی هەبێت لە کەیشدا . ئا لەم گرانی‌و برسیتیەدا !) .

– (تۆ مەبەستت درەختەکەیە ؟) قیژانم بە شپرزەیەوە

– (ئائا درەختەکە . درەختەکە)

– (دارە سێوەکە ؟) هێشتا بروام بە گوێی خۆم نەئەکرد

– (ئایا درەختی سێو هەیە بهێنێ پێی بووترێت دارەسێو بێ ئەوەی سێو بگریت ؟) وەلاّمی پرسیارەکەمی بە پرسیارێك دایەوەو هەر خۆشی وەلاّمی خۆی دایەوە :

– (نەخێر ئیتر ئەوە درەختو دارە سێو نیە . دارە بۆ ئاگر) .

– (ئەنجا باشە تۆ ئەتەوێ چی بکەم . بێ‌برمەوە ؟)

– (نەء یەکسەر مەیبڕەرەوە . لە پێشا تۆزێك ئەی‌ترسێنین‌و گەر ئەو بێ‌فەرە نەهاتە سەربار ئەنجا ئەی بڕینەوە . سوودی هێشتنە وەی چییە ؟) ئیتر نەنکم بۆی ڕوونکردمەوە کە چۆن بێ‌ترسێنم‌وبەرەو دەرگاکە ڕۆیشت .

– (تۆ بلێیت لێم تێ‌بگات ؟) بە زەردەخەنەوەلێم پرسی

– (گەر تۆزێك مێشکی هەبێت لێت تێ‌ئەگات)

– (ئەی تۆ نایەیت لە گەڵما ؟)

– (نەء . ئەبێ هەر خۆت بیدوێنی بە تەنها)

تا ئەو کاتە گەیشتبووە لای دەرگاکەو بە جێی‌هێشتم .

منیش تەورەکەم لە سەر شانم داناوو چوومە دەرەوەو بەرەو سەربانی ژێرخانەکە ڕویشتمو وەستامو ڕووم‌کردە –هەزەروولا- لقە ئاوساوەکانی خەریك‌بوون ئەقڵیشانەوە . من نازانم تۆ بڵێی بەراستی درەخت گوێی لە ئادەمیزادبێت ؟ ڕاوەستامو زەردەخەنەیەك گرتمی . ئەنجا تەورەکەم بە قایم بەرزکردەوە بۆ سەرەوەو لە هێنانە خوارەوەیا وەستانمەوە هەر تۆ زیك بەر قەراغ بنەکەی کەوت .

– (بێ‌برمەوە یان نەی برمەوە) بە دەنگێکی بەرز هاوارم کرد (بێ‌برمەوە یان نەی‌برمەوە) لە پاش ماوەیەك لێکدانەوە وازم لەو بڕیارە هێناو دەستم کرد بە قسەکردن لە گەڵیاو ئەوەندە بە قایم ئەمقیراند کە نەك هەر –هەزەروولا- گوێی لێم بێت بەڵکو کوویە شەرابەکەی لە حەوشەکەدا نێژرابوو – و ووتم :

– (چاوت دەربێت . ساڵیکی تریشت لێ ئەوەستم بەلاّم لەبیرت نەچیت گەر میوە نەگرێت تا ئەو کاتە ئەبێت گلەیی هەر لە خۆت بکەیت . چونکە ئەوسا لە سەرو بنت ئەکەم) بە کورتی فەرمانەکەی نەنکم بەراستیو بە ووردی بردە سەر تۆبڵێی کار وەلاّمی –هەزەروولا- چی بوویت . لەویدا وەستابوو بێ ئەوەی بە هیچ شێوەیەك خۆی تێك بدات یان بجوولێتەوە . ڕەپ وەستابوو بەرامبەر تیشکو گەرمایی خۆرەکە . منیش ئەمویست پێی‌بکەنم نەك بە نەنکم ئەمجارە بەڵکو بەخۆم ، ئیتر تەورەکەم دانا لای ئەو دارانەی کە لای دارسیوەکەوە دانرابوون‌و چوومەوە ناو ئۆدەکە[٢]

– (ها چۆن بوو ؟) نەنکم لێی پرسیم .

– (بەراستی تۆقانم . . . نابینی بەسەزمانە هەموو گیانی ئەلەرزی ؟) ئەمەم ووتو بە گرنگیەکەوە نەنکم هاندا بەرەو –هەزەروولا– بروانێت‌و ئالەو ساتەدا دامە قاقای پێ‌کەنین چونکە –هەزەروولا– لەوکاتەدا ئەلەریەوە بە هۆی ئەو بایەی لە

ڕۆژ هەڵاتەوە هەڵی کردبوو .

بەهار هاتو بە خێرا خۆی کشان بەسەر چیاکاناو ئەی ڕووانیە دارستانەکەی – گۆبازەوی‌و گەیشتە ناو کێڵگەو زەوییەکەی ئێمەش‌و بە پیتوو بەرەکەتەوە فووی بووژانەوەی‌کرد بە گیا سەوزەکاناو جموجۆڵی خستە ناو هەموو مەڕوو ماڵاتو مریشکو درەختەکانەوەو لە هەموو لایەکەوە ئەژیانەوە . دار گوێزو گێلاسەکان ئەگەشانەوە هەروەها قۆخو هەڵوژەو هەرمیکانیش خۆ –هەزەروولا– ئەتووت تازە لە خەویکی فوولەوە چاو ئەکاتەوەو لقەکانی بلاو ئەکردەوە بێ ئەوەی کەس بزانی بەڕاستی بە تەمای چی‌یە .

سەر لە بەیانی‌یەك نەنکم زوو هەڵی‌ساندم‌و دیم ڕووی لە –هەزەوولا– بوو – (نینە –تەماشاکە) –هەزەروولا– ڕەپ وەستابوو لەوێدا بەهەموو گرنگی‌و شانازی‌یەکەوەو بە بەرگێکی سوری کاڵەوە لای ملیەوە کرابووەوە وەکو پیرەژنێك لەپاش ئیشی ڕۆژێکی گران ، بە ڕووی سپی‌و سەر بەرزی‌یەوە پەلی تێ ئەگرتین .

– (هاچیم پی‌ووتی !) نەنکم ووتی . –هەزەروولا– کەوتە بەر گرتنیکی یەکجاری زۆر ، پریش بووبوو لە شارە هەنگ ، سێوەکانی بەسەر لقەکانی‌یەوە دیاربوو زوو لە ژماردن نەئەهاتن ! هەتا بەرەو پی‌گەیشتن بڕۆیشتنایە گەورەتر ئەبوون ، –هەزەروولا– ماڵی خۆمانو دراوسێکانانی پڕکرد لە سێو ، بە تەری‌و بە ووشکی‌و بە کاڵی‌و بە کولاوی لی‌ی ئەخورا بە شێوەیەك کە بەشی هەموو ساڵەکە بکات ، گوێرەکەو مانگاکان هەر خەریکی مژینی ئەو میوەیە بوون ، لەبیرمە نزیکەی سەبەتەیەك هەموو ڕۆژێك سێوم ئەبرد بۆ مانگاکەی .

– (شیوفان دوشادز) – (کورە بەسە ئیتر واز لەو مانگایەم بهێنە ئەگینا بەم زووانە لەباتی ئەوەی شیرمان بداتی شەربەتی سێومان ئەداتی) – شیوفان دوشادز – پی‌ی ووتم – (پێم بڵی تۆ چیت کردووە –هەزەروولا– وا توانیوتە هەموو ئاوایی‌یەکە بهروژێنی ؟) ڕۆژێك لە درەختەکەم پرسی لە دەست‌پی‌کردنی زستانا لە کاتێکا بە دارێك خەریکی بووم دوا سێوی کە بەسەر لقێکی‌یەوە مابوەوە بیخەمە خوارەوە . – (گەر تۆ درەختی سێوو مێوە بیت ئەبێ هەروابێت) – هەزەروولا – بەقرتەیەکی ناو قەدە پیرەکەی وەلامی دامەوەو من هەرگیز ئەو ساڵەی پاش ئەوەم بیرناچیتەوە چونکە –هەزەروولا– ئیتر بەری نەگرت ، ترساندمووهەرەشەم لی‌کردو هاندا بەلام بێ سوود بوو هیچی نەگرت . ساڵی پاش ئەوە لە کاتیکا نەنکم ڕۆژێك شەرابی لە کوپەکە دەرئەهێنا لە پرچاوی بری‌یە ئاسمان‌و ئەنجا ڕووی‌کردەوە – هەزەروولا – وەکو منیش یەکێکی نەناسراو بم لە بەردەمیا ، پی‌ی ووتم :

– (ئیمرۆ بەفر ئەباریت‌و هیچ دارمان نی‌یە بۆ ئاگر) دەنگیشی تورەو داغ لە دڵ بوو (پەکیان ئەکەوێت لە سەرماکەداو – هەزەروولا – ئەبێ ببڕێتەوە) .

– (نەنە با ساڵێکی دیکەش لە سەری بوەستین ئەنجا بیبڕینەوە) تکام لە نەنکم کرد (جارێکی تر ئەی‌ترسێنم‌و هەرەشەی لی‌ئەکەم‌و . .)

ئیتر هیچ شتێك نایترسێنێ هەر وەکو من ! ؟) .

– (نەء ، من ناتوانم بیبڕمەوە) . من هاوارم کرد .

– (مەبەستت چی‌یە ناتوانی ؟) نەنکم توورە بوو (تۆ گوێت لەمن بوو یان وات زانی سەگە ئەوەڕێ ؟)

– (نەخێر نەنە) هەوڵم‌دا لە سەر گفتی خۆم بم (من ناتوانم)

– (بۆچی ؟) نەنکم پرسی بەسەر سامی‌یەکەوە – (تۆ خۆت پێت نەسەلماندم کە درەخت گوێی لە هەموو شتێکە ؟) – (زۆر لە سەری مەڕۆ – نینە – جارجار لەوانەیە مرۆڤێکی پیر لەخۆیەوە شتێك بڵی ، نابێت ئەو قسەیە بە –ئینجیل – دابنرێت) ، خۆ هەندێ جار دوو کەس بەیەکەوە ئەدوێن کەچی هیچیان نازانن ئەویتریان ئەڵێ‌چی کەچی تۆش ئەوەم لی‌نابڕێتەوە کە ڕۆژێك ئەوەم بە دەمدا هات لە بارەی درەختێکەوە من گاڵتەم لەگەڵا کردیت ئەوسا هەر بەبیریشمانە هاتووە کە تۆ باوەڕت پی‌کردووم)

- (نەخێر من ناتوانم بیبرمەوە) سوور بووم لەسەری (من لەو بڕوەڕەدام کە درەختێك نەك هەر گوێ ی هەیە بەڵام ئەش بینێت . تەماشای بکە چۆن رووی کردۆتە ئەولاوە !)

- (هەی هەی وا باشترە کەرێم و نەك گوی لەمە بگرم ، نەنکم دەستی کرد بە قیژانو هاوارکردنو ئەشی کێشا بە روومەتیا وەکو بلاوێنێتەوە وابوو .

- (قسەکردن لەگەڵ تۆدا سوودی چی یە ، من خۆم مێشکتم تێك‌دا ئیستاش ئەبێت خۆم بتهێنمەوە هۆش خۆت . ئەی دراوسێان وەرن بۆ ئێرەو ئەم کەرە شێتەم بۆ بەستنەوە بەزنجیرێکەوەو رزگارم بکەن لە دەستی .) دەنگی نەنکم ئەگەیشتە ناو هەموو ئاوایی‌یەکە .

- (ئەوە چی‌یە - پوورەکە لەنداز - چیت ئەوێت لەو کوڕە ؟ بۆ دوعای لێ ئەکەی خوا بی‌باتەوە بۆ خۆی ؟) ئەمە ئەنانیا سەلووکفادز - ووتی کە بەلای ڕێگای بەینی پەرژینە قامیشەکانا بەرەو خوار ئەبووەوەو ئیتررووی کردە کێڵگەکەی ئێمە .

- (بەتونو[٣] ئەنانیا - تۆ گوێم لێ بگرە . دوو ساڵ لەمەو پێش بەم کوڕە زایەم ووت ئەو -هەزەروولا - بی‌فەرە بترسێنێت‌و ئیستا لێی ئەپارێمەوەو ئەمرمو ئەسووتێم کەچی نایەوێت بیبرێتەوە . ئەزانی بۆچی ؟ ئەڵێ درەختەکە گوێی لە هەموو شتێکەو هەموو شتێك ئەبینێت مەگەر خوا خۆی بزانێت چی چۆتە مێشکیەوە . نەنکم بەتورەییەکەوە ئەمەی ووت‌و پەرداخێکی پڕشەرابی دایە .

- (بەیانیت باش‌و خوا هەر بتهێڵێت ئەی - کەڵبەتونو[٤] دەرێجان) بەنەنکی ووت‌و شەرابەکەی خواردەوە بەشێوەیەك دەمم ئاوی‌کرد بۆی هەر وەکو من خۆم نزیکی کووپە کراوەکە نەوەستابم .

- (کەوابێ تۆ ئەڵێیت گوێ لێ‌یەو ئەبینێ) ئەنانیا - پرسی‌و دەستێکی بەسمێڵە سوورباوەکەیا هێنا .

- نەك هەر گوێی لێ‌یەو ئەبینی گیانەکەم - ئەنانیا - بەڵام ئەم کەرە واچووە بەمێشکیا کە درەختەکە قسەش ئەکات)و نەنکم ڕوونی کردەوە (بەلام خەتای ئەو نی‌یە ، خەتای منە . من مێشکم پڕکرد بەو شتانە ، باشترە بچم خۆم بخنکێنم !) .

- (ئایا هیچ شەرابی خواردۆتەوە ئەم بەیانی‌یە ؟) - ئەنانیا پرسی

- (بڵێم چی‌لەوانەیە خواردبێتیەوە) نەنکم ووتی‌و لەپڕ رۆشناییەك بەروویا هات .

- (دەباشە کەوابێ پەرداخێکی تریشم بۆ تێ‌بکە - کەلبەتونو دەرێجان -)

- ئەنانیا بە زەردەخەنەیەکەوە ووتی (ئەنجا پێت ئەڵێم چی مێشکی تێك‌داوە شەرابەکە یان تۆ) نەنکم پەرداخێکی دیکەی بۆ تێ‌کردو ئەویش یەکسەر هەڵی قووڕاند .

- (وا دەرئەکەوێت بۆم کە هەر دووکتان - تۆش‌و شەرابەکەش مێشکتان تێك‌داوەو تا بتوانم بە تەواوی رای خۆم بدەم پێویستم بە پەرداخێکی دیکەش هەیە) . پاش ئەوەی نەنکم پەرداخێکی دیکەش بۆ تێکرد تەماشایەکی کرد ئەگەر من بوومایە لەباتی ئەو هەرگیز جەسارەتم نەئەبرد قومێکیشی لێ‌بخۆمەوە بەڵام - ئەنانیا -- سێهەم پەرداخی هەڵدا بێ ئەوەی هەر خۆشی تێك‌بدات‌و ئەم جارە دوا ڕای خۆی دەربڕی .

- (ئێستا بەتەواوی دڵنیا بووم کەچی وا تێکی‌داوە) رووی لە شەرابەکە کرد بوو (کە وابێ تۆ لەسەر ئەوە سووری) رووی کردە من ئەمجارە (کەوا درەختێك هەموو شتێ ئەبینێ . وانی‌یە ؟)

- (بەڵێ من ووتم)

- (ئەی بەردێك ؟)

- (هەروەها)

- (ئەی رووبارێك ؟)

- (رووباریکیش)

ڕووی کردە ئاسمانو لە خوا پاڕایەوە کە بەزەیی پیاما بێتەوەو بەزوویی مێشکم بهێنێتەوە سەر خۆی‌و ئەنجا رووی‌کردەوە نەنکم

– (لای من مەسەلەکە زۆر ئاسانە کەلبەتونو دەریجان – بابڵێین تۆ درەختێکی وەکو ئەو – هەزەروولایە – هەر بۆ وێنە . ئەنجا گەر تۆ ببینیو ببیستی هەروەکو کوڕە زاکەت وورێنە ئەکات . ئایا تۆ پیاوێك نابینی . با بڵێین من . گەر بێم بەرەو رووت بە تەورێکەوە بۆ برینەوەت . تێم ئەگەیت ؟ پیاوەکە ئەیەوی بت بڕێتەوە . ئەنجا تۆ ئەوە هەمووی ئەبینیو ئەشزانی بەتەمای چی‌یە . ناشتوانی یەك – ئینج – بجوولێتەوە . وا بزانم لە بێ دەستەلاتیا ئەوەنە نابەیت شەق ئەبەیت . وانی‌یە ؟) ئەنانیا – پرسیو پەرداخە بەتاڵەکەی بردەوە پێشەوە . بەلام نەنکم هیچ پەلەی نەبوو وەکو بە ئارەزووی ئەو بجوولێتەوە .

– (خێراکە ژنەکە پڕی کەرەوە هێشتا شتە گرنگەکەم نەووتووە) نەنکم پەرداخەکەی بۆ پرکردەوە .

– (هەر چەندە تۆ کوڕە شاریت) رووی‌کردەوە من (بەلام تائێستا ئەبوایە رابهاتیتایە لەگەڵ هەندێ خووەکانی ئێمەش ، سێ شت هەن لادێ‌یی لای خۆی نایان هێڵێتەوە . مانگایەك زاوزێ نەکات ، درەختێك بەرنەگریو . . . .) لێرەدا –ئەنانیا– چاوی بڕیبووە نەنکم

– (بۆچی وا تەماشام ئەکەیت –ئەنانیا–) نەنکم پێ‌کەنیو ووتی (بڵێ شەرم مەکە ، گەر من کوڕێکم نەبووایە ئەم کوڕە زایەم لە کوێ ئەبوو ؟) .

– (ئەوە راستە کەوابێ سیهەم . . . «ئافرەتی نەزۆکە» ئەوەش بزانە نەنکت حەوت منالی هەبوو .

– (مامە –ئەنانیا– تۆ چیت لەمن ئەوێت ؟) من پرسیم

– (بۆچی درەختەکە نابڕیتەوە ؟) ئەو لی‌ی پرسیم .

– (چونکە دڵم بۆی ئەسووتێ)

– (دڵت بۆی ئەسووتێ ؟ لاوانی تەمەنی تۆ لەوانەیە ئێستا لەبەرە خۆیان فڕێ ئەدەنە سەر دەبابەی دوژمن بێ‌ئەوەی لە نارنجۆك زیاتر هیچ چەکێکی تریان پێ‌بێت کەچی تۆش وا . . .)

– (لە کاتی پیویستیا مریشکێ سەرنابڕیت نەخوازە گیوێرەکەیەك) نەنکم ووتی (ئێستا نایەوێ ئەم درەختە ببڕێتەوە چونکە دڵی ئەسووتێ بۆی ، ئەوەش نیوەی چیرۆکەکە نی‌یە شەوی سەری سالی دوو ساڵ لەمەو پێش بڕیار وابوو بەرازەکە سەربڕێت ، بەهەزار هەوڵ ئیمساڵ گرتمانەوە لای –ئبنتابیوتی–یەوە کێردەکەش هەر بەلای ملی‌یەوە مابوو ، تاکەی واز لەم شتانە ناهێنیت ؟) نەنکم بەدڵ تەنگیەکەوە پرسی :

– (ئەو شتانەی نەنکت ئەیڵێ راستن ؟) ئەنانیا لی‌ی پرسیم –

– (هەموویان راستن مامە –ئەنانیا– بەلام خۆت ئازار مەدە چونکە من بەهیچ شێوەیەك هەزەروولا – نابڕمەوە) من پێم ووت .

– لەبەرچی ، چونکە دڵت بۆی ئەسووتێ ؟) لی‌ی پرسیم .

– (ئەی گوایە بۆ نەء ؟ برینەوەی درەختێك شتێکی ستەمە)

– (پێت بڵێم چی ئەی شلەشاری ! پەرداخێکی دیکەم بۆ تێکە

– کەڵبەتانو دەریجان – سبەینێ پێش شەبەق‌دان درەختەکەت لارئەبێتەوە بەدەستی خۆم ، ئێستا ئیشم هەیە) نەنکم پەرداخێکی تری شەراب بۆ تێکردوو ئەویش خواردی‌یەوە .

– (کەڵبەتانو دەریجان – شتێکت نی‌یە بیکەم بەسەر شەرابەکەدا ؟)

زۆر بەشێوەیەکی ئاسایی پرسی .

– (چۆنە ئەگەر بەکرۆشتنی قامێشێکی پەرژینەکە دەست پی‌بکەیت ؟)

نەنکم بەتوورەییەکەوە پی‌ی ووت . ئیتر ئەویش بێ ئەوەی هیچ بڵێت کێڵگەکەمانی بەجێ‌هێشتو بەرێگای بەینی پەرژینە قامیشەکانا بەرەو ژوور بووەوە .

– (ئەوە چی‌یە – بەتونو ئەنانیا – ؟) نەنکم هاواری بۆکرد (تۆ پێش تۆزێك بەرەو خوار ئەڕۆیشتیت ؟)

– (بەڵی – کەڵبەتونو دەریجان – تۆزێ ئیشم لەو خوارەوە هەبوو ، بەلام گەر بچم بۆ زەوی لی‌پرسراوەکەمان بەم شێوەیە

زیانم زۆر زۆرتر ئەبێت لە سوود بۆی) دەستی بە شەرمەزارییەکەوە ئەجوولانەوە

– (کەوابێت پیاوەتیەکم لەگەلاّ بکە – بەتونو ئەنانیا –) نەنکم پیّی ووت (دەستبە پەرژینە قامیشەکەی – شەکرونا –دا بگرە چونکە ئەوەی من خۆی لەخۆیا تەواو نی‌یە).

– ئەنانیا- ئەرۆیشتو دەستێکیشی بە پەرژینەکەی ماڵی – شەکرونا – میکابیریدز –ەوە گرتبوو بەلاّم لەپڕێکا ئاوڕی‌دایەوە

– (هەی کوڕەکە هاواری‌کرد بۆمن (تۆ ئەلێیت – هەزەروولا – کەت ئەبینیّ؟ دەبا بمریّ) ئەنجا هەر وەکو لەگەلّ خۆی بیت (کە من ئێستا خۆم هیچ نابینم گوناهی – هەزەروولا – چیە!) ئەمەی ووت بە پێکەنینەوەو لارە لای ئەکرد.

هێشتا هەر من راست بووم. درەختە بیّ رەنگە ووشکەکە هەموو شتێکی دیبوو بیستبووی‌و لەبیرکردنەوەدا بوو هەتا نیوە شەو ئەنجا لە نیوە شەوا دڵی تەقی‌بووو ڕەگەکانی بەرەو خۆی راکێشابووو کوپەی شەرابەکە کەلای ڕەگەکانی‌یەوە داپۆشرابوو کەوتبووە جموجولّو – هەزەروولا – کە هەستی بەوە کردوەو ئەوەندەی دیکەی خۆی گرژ کردوتەوەو درزی بە قەراغی کوپەکە هیناوە بیّئەوەی بشکێت. ئەنجا – هەزەروولا – جارێکی دیکەش ڕەگەکانی هەڵقرچاندبوو بەوە کوپەکە تەقیبووو ئاوێکی سوورباوی لیّ دەرچووبوو ئاوی هەموو ڕەگە درێژەکانی – هەزەروولا –ی دابووو موچرکێکی تەواوی پیا هاتبوو موچورکەکەش بووبوو بە شتێکی شیرینی سەیر بۆی‌و ئەوەندە بە نائومیدی‌و تینویەتی‌یەوە شەرابە سوورەکەی خواردبوەوە بەرەگ‌و ڕیشەیدا چووبوو هەموو ئەو سووراییەی هەڵمژی بوو کە هەفتا سالّ بوو لەناو ڕەگەکانیا شاردبوویەوەو بە نەرمی‌و گەرمی دای‌پۆشیبوو بیّ ئەوەی پیّی بزانێت! ئای چۆن ئەو کوپەیەی داپۆشتیبوو ئەی‌پاراست ئەو هەموو سالاّنە! شەرابە سوورە کە لە کووپە شکاوەکەوە فیچکەی ئەکردە دەرەوە وەکو جۆگەو – هەزەروولا – بەتوندتر هەڵی‌مژی‌و کردی بەسەر خۆیا لەشی لە چێژی پڕ بووبووو هەستی بەخۆشی‌و گەرماییەك ئەکردو هەر ئەیخواردەوە بیّ ئەوەی ئاگای لەخۆی بێت یان هەست بەتێربوون بکات. لە دوایدا تۆزیّ خەیالّ گرتبووی سەرخۆش بوو جیهانی زۆر بەدڵگیرترو روناکتر ئەهاتە بەرچاو.

– هەزەروولا– بەبیریا ئەهات کە هێشتا گەنج بوو ئەی ووت خەڵك چۆن ئەتوانن بژین بیّئەوەی رەگوریشە بۆ بنی زەوی داکوتن – ئەی چۆن ئەیان توانی بجووڵێنەوە بەدەوریا؟

ئەی چی بوو ئەبووە بە هۆی جوولاّنەوەیان؟ بەلاّم خۆی ڕاهێنابوو لەگەلّ ئەم چەشنە شتانەداو هەرگیز بیری نە ئەکردەوە لە شتێك لیّی تیّنەگات یان بۆی روون نەکرێتەوە بیشی ویستایە کەس نەبوو وەلاّمی پرسیارەکانی بداتەوە بەلام ئیمرۆ ڕووداوێکی گەورە ڕووی‌دا بوو – هەزەروولا – تا دووا دڵۆپی کووپەکەی خاڵی کردەوەو لەپڕ لە پەنهانی ئەو ئاوە سوورە گەیشت، ئیتر ئێستا هیچ سەرسام نەبوو لەوەی خەڵکی دیبوو باوەشی بکەن بەیەکاو یەکتری ماچ‌بکەن‌و بگرین‌و یەکتری ڕاونێن‌و شەر بکەن‌و پیّبکەنن‌و گۆرانی بڵێن‌و دەستی یەکتری بگرن‌و سەمابکەن بەدەوری ئەما. هەروەها لای ئاشکرا بوو ئێستا کە بە چ شێوەو ئەرکێك کووپەکەیان ئەشت‌و ئەنجا بەم ئاوە سوورە سەرسوورماوکەرە پڕیان ئەکردەوە، بەڵیّ لە هەمووی گەیشت ئێستاو زۆر پەرۆش بووو ئەی‌ویست گۆرانی بڵێت‌و دەستبکاتە مل‌وماچ بکات‌و بگری‌و ڕاکە ڕاکە بکات‌و سەما بکات، بەلاّم ئەو هەموو شتانەی چۆن پیّ ئەکرێت – هەزەروولا –ی بەسەزمان خۆ ئەو هێشتا هەر درەخت بوو مرۆڤ نەبوو، لەبەر ئەوە ئەوەی پیّی کرا کردی خۆی لەرزانەوەو وورشە وورشی وەکو گۆرانی ووتنی کرد هەتا بەیانی هات. سەر لەبەیانی لەپڕ هەستی بە پیاکێشانێکی ناقۆلاّ کرد بەلایەکیا، بەلاّم هەستی بەهیچ ئازارو ئێشێك نەکرد لەبەر ئەوە هیچ خۆی بەو پیاکێشانە تێك‌نەدا ئەنجا هەستی بە پیاکێشانێکی دیکە کرد لە لایەکەی ئەو لایەوە بەلاّم هیچ گوێی نەدایە ئیتر لێدانەکان زۆربوون‌و ئەبارین بەسەریا تا نزیکەی سەعاتێك، لە دوایدا هەستی بەقورساییەك کرد لای

چەپیەوە بۆ لای راستی ، قورستر بوو ئەنجا تەقە تەقی شکاویەکی تیژ هات لە پێشا لاربووەوە ئیتر یەکسەر بەبێ دەستەلاتی کەوتە سەر زەوییەکە تەنها ئەو ساتە گوێی لە تەقەی شکاندنی شانوو قۆلی خۆی بوو ئێسکەکانی لە یەك ئەبوونەوە . چاوی داخستوو چووە ناو خەوێکی قولی خۆشەوە .

– (هەلسە –نینە !– هەلسە) نەنکم هەلیساندم لە خەو (ئەنایینا ئەم بەیانی یە هەزەروولای بری یەوە) ئیتر تۆ بچۆ تەورەکە بەرە لقەکانی لێ بکەرەوە) ئەمەی ووتو چووەوە بۆ مووبەقەکە .

شەو بەفر باری بوو گوندەکە ئەوەندە جوان بو ئەو ووت بووکە ئەبرێت بۆ –کلێسە – وا دیار بوو هەر کێلگەکەی ئێمە بوو لە شیوەندابوو ، هەزەروولا –ی گەورەی لق شکاوو بریندار بەلادا کەوتبوو وەکو لاشەی مردوو لەسەر سەربانی ژێر خانەکە منیش چوومە سەربانەکەو پیش ئەوەی دەست بکەم بەپارچە پارچە کردنی لقەکانی بەمەلوولیەکەوە لەسەر یەکێکیان دانیشتم و سەیرێکی – هەزەروولا–م کرد یەکسەر لە شوێنی خۆم سڕ بووم بینیم لە ڕەگەکانی درەختە بێ دەستەلاتەکەوە شتێکی سوور ئەهاتە دەرێ ئەت ووت خوێنە .

– (نەنە نەنە) هاوارم کرد

– (چیت ئەوێت ؟) لێ ی پرسیم

– (چی بووە ؟)

– (وەرە ئێرەو خۆت ببینە)

– (ئەوە چییە ؟) نەنکم حەپەسابوو .

– (لەوانەیە خوێنی درختەکە بێت) من ووتم بە دەنگێکی شیرزەوە .

– (چۆن ئەبێت ، ئێستا مانگی یەکەو درەخت هەموو سست بوون و تا مانگی دوو ئاوو گیان سەرناکەویت) نەنکم ووتی و ئەنجا پەنجەیەکی خستە ناو شتە سوورەکەوەو بۆنی کردوو بەمەترسی یەکەوە تەماشایەکی کردم .

– (سەری کووپەکە لابە) فەرمانی پی کردم ، منیش راستەوخۆ بەردەکەی سەر کویەکەم لابردو نەنکم تەماشای ملە پانەکەی کرد . کووپەکە خالی بوو ! .

– (ئەی گەورەی مەزن ، دایکی ئادەمیزاد ، ئاوینەی راستی – ڤیرجن مەیری[٥] – گیان بەزەییت بێتەوە پیامانا ، ئێمەی گووناهباری هەژارو لێمان مەگرە !) نەنکم ئەپاڕایەوە لە ئاسمان بە دەنگێکی پڕ کلۆلی و مەلوولی یەوە ، دەستی بەرزکردبووەو تۆزە تۆزە ئەژنۆکانی دائەنەواند بۆ خوارەوە .

– هەزەروولا –ش لە سەرماکەدا چاوەکانی کردەوە ، لەو شێوە هەلگەڕاوەیەیدا جیهان وەکو سەربەرەو خوار بوو بێتەوە وابوو سەرسام بوو ، لە پێشا هەموو گلەیەکی رووداوەکانی خستە سەر شتە سەیرە سوورەکە ، بەلام ئەنجا کوڕەغەمگینەکەی دی لەسەری دانیشتووەو تەورەکەشی لە ناو دەستیایەو تۆزی لەولا تریشەوە ئافرەتێکی ڕەش پۆش دەستەکانی بۆ ئاسمان بەرزکردۆتەوەو ئەژنۆکانیشی لەسەر بەفرە ساردەکەن ، هەموو ئەو شتانەی بینی و تی گەیشت کەوا خۆی – هەزەروولا – مردووە ، ئیتر چاوەکانی نووقاندەوە ، ئەم جارەیان بە یەکجاری . .

پەراوێزەکان :

ئەم چیرۆکە لە گۆڤاری (لوتس)ی کۆمەلی نوسەرانی ئەفریقار ئاسیوی وەرگیراوە .
LOTUS: (Journal of Afro — Asian Writers)
(— Association) —
No . 53 — 1983 PP 22—30

نۆدار دەمبازی :
لە سالی ١٩٢٨ لە تەبلیسی / یەکێتی سۆڤیاتی - لەدایك بوە . پەخشان نوس و چیرۆك نوسێکی ناسراوە . چەند خەلاتێکی دراموەتێ بۆ نوسینەکانی . یەکەم چیرۆکی کورتی کە ناوی کوڕە لادێ یەکەیە - لە سالی ١٩٥٨دا بلاوکراوەتەوە .

١ – نینە نازناوە بۆ منالێ لە بەشی رۆژ ئاوای جۆرجیا

٢ ئودە – چەشنە خانویەکی جۆرجیایە لەسەر کۆلەکەو پایە دروستدەکرێت .

٣ – بەتونو – نیشانەی رێزگرتن کاتی قسەکردن لەگەلێ پیاوا وەکو ووشەی (کاکە)ی خۆمان .

٤ کەلبەتونو – نیشانەی رێزگرتنە کاتی قسەکردن لەگەلێ ئافرەتدا وەکو ووشەی (خان ، خانم)ی لای خۆمان .

٥ - مەبەست لە (مریەمە) دایکی حەزرەتی عیسا .